

Návrh na vyslanie ženijnej jednotky ozbrojených síl Slovenskej republiky do Irackej republiky

1. Medzinárodnopolitické súvislosti

A. Vývoj Irackej krízy

S ukončením vojenských akcií sa začala civilná fáza obnovy Iraku. V tejto súvislosti Bezpečnostná rada OSN prijala 22. mája 2003 rezolúciu č. 1483 (2003), ktorá ustanovuje Spojené štáty americké a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska za okupačné mocnosti. Tieto sú zodpovedné za správu a vytvorenie podmienok pre bezpečnosť a stabilitu Irackej republiky. Rezolúcia priznáva týmto krajinám rozsiahle práva a povinnosti pri správe Iraku, ako napríklad zaistiť bezpečnosť, suverenitu a územnú integritu Iraku, úplne odzbrojiť Irak a zlikvidovať jeho zbrane hromadného ničenia, prostriedky na ich výrobu a ich potenciálne nosiče.

Táto rezolúcia ďalej uznáva Dočasnú koalíčnú správu (Coalition Provisional Authority), orgánu zriadenému Veľkou Britániou a USA, atribúty okupačnej mocnosti v súlade s medzinárodným právom. V odseku 1 rezolúcia vyzýva ostatné krajiny na spoluprácu pri snahách reformovať a obnoviť inštitúcie krajiny s cieľom prispieť k obnove bezpečnosti a stability v Iraku.

Rezolúcia č. 1483 (2003) zároveň ruší všetky sankcie proti Iraku s výnimkou zákazu obchodovania so zbraňami. Cieľom zrušenia sankcií je vytvoriť podmienky na obnovu hospodárstva krajiny.

B. Humanitárna situácia v Iraku

Najväčším problémom postsaddámovského Iraku naďalej zostáva zložitá humanitárna situácia.

Humanitárna kríza v Iraku je výsledkom chronických problémov, ktoré spôsobil predošlý režim svojmu obyvateľstvu a 12 rokov sankcií, ktoré uvalila OSN na Irak v súvislosti s počinaním irackého prezidenta. Bezpečnostné vákuum a drancovanie, ktoré nastalo po ukončení trojtýždňového vojenského konfliktu, tieto problémy ešte prehĺbilo. Súčasná bezpečnostná situácia vo veľkej miere obmedzuje každodennú činnosť zdravotníckych zariadení.

OSN prostredníctvom Úradu OSN pre koordináciu humanitárnej pomoci (UN Office for Coordination of Humanitarian Affairs, OCHA) koordinuje humanitárnu pomoc v Iraku. Do humanitárnej pomoci sú zapojené Úrad vysokého komisára pre ľudské práva (OHCHR), Rozvojový program OSN (IINDP), Program pre životné prostredie (UNEP), UNESCO, Populačný fond (UNFPA), Vysoký komisár OSN pre utečencov (UNHCR), Detský fond OSN (UNICEF), Svetová potravinová organizácia (WFP) a Svetová zdravotnícka organizácia (WHO).

V súvislosti s humanitárnou krízou v Irackej republike prijala Bezpečnostná rada OSN dňa 28. marca 2003 rezolúciu č. 1472 (2003), ktorou vyzýva medzinárodné spoločenstvo poskytnúť okamžitú humanitárnu pomoc irackému ľudu, tak na území Irackej republiky, ako aj mimo neho.

C. Postoj Slovenskej republiky

Záujmom Slovenskej republiky je vybudovanie stabilného, demokratického Iraku, s ktorým bude možné otvoriť novú kapitolu rozvoja vzájomných vzťahov vo všetkých oblastiach. V tejto súvislosti je žiadateľné, aby sa Slovenská republika vzhľadom na tradície, ako aj politické a hospodárske záujmy aktívne zapojila do obnovy postsaddámovského Iraku od samotného počiatku. Jedna z foriem pomoci je aj vyslanie slovenskej ženijnej jednotky, ktorá sa bude podieľať na humanitárnej rekonštrukcii krajiny.

2. Vojsko-odborné súvislosti

A. Základné údaje

Podpora bezpečnosti a stability v Iraku zostane kľúčovou úlohou pre koalíčné sily počas nadchádzajúcej fázy operácie. Tá má umožniť humanitárnu rekonštrukciu krajiny do času, pokiaľ nová iracká administratíva nebude schopná prevziať samostatnú a účinnú kontrolu nad územím Iraku. Cieľom pôsobenia jednotiek medzinárodného spoločenstva teda nie je plošné zaistenie bezpečnosti na celom území Iraku, ale vytvorenie podmienok na obnovu a fungovanie inštitúcií krajiny a postupný presun jednotlivých kompetencií z ozbrojených zložiek na domáce civilné orgány. V nastúpenej fáze vystupujú ako kritické faktory stabilizácie Iraku popri zabezpečení prísunu základných životných potrieb jeho občanov zaručenie ich osobnej bezpečnosti obnovením fungovania polície, či už vojenskými kapacitami koalíčných síl, alebo pôvodnými civilnými policajnými silami. Pre stabilizáciu situácie a obnovu mierového života je nevyhnutné odstrániť následky predošlých bojových operácií. Najväčšou hrozbou pre civilné obyvateľstvo vyplývajúcou z bojových činností je prítomnosť veľkého množstva protitankových a protipechotných mín, ako aj iných nástrah.

Účasť ženijnej jednotky ozbrojených síl Slovenskej republiky na stabilizácii Iraku ako pokračovanie vojenského angažovania sa Slovenska v regióne nadväzuje na minulé (UNPROFOR, KFOR), či prebiehajúce (UNMEE, Trvalá sloboda) pôsobenie takto špecializovaných slovenských kontingentov v zahraničí a naznačuje oblasť tzv. nedostatkových spôsobilostí, na ktoré by sa Slovenská republika po začlenení do NATO mohla zamerať. Zvládnutie vojenskej misie s takýmto poslaním by zároveň mohlo vytvoriť priaznivé podmienky na presadenie sa slovenských subjektov, ktoré by sa na plošnom odminovaní Iraku mohli na komerčnom základe (v rámci programov OSN, ale aj v rámci očakávaných programov zahraničných donorov) podieľať hneď po tom, ako to bezpečnostná situácia v krajine umožní.

V rámci povojnovej obnovy Irackej republiky budú vytvorené tri sektory – americký, britský a poľský. Na základe koordinačných rokovaní by sa pripravovanej operácie mali okrem troch vedúcich krajín zúčastniť aj Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Dominikánska republika, Estónsko, Fidži, Filipíny, Holandsko, Honduras, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Nórsko, Thajsko, Ukrajina a pravdepodobne aj ďalšie krajiny. Dňa 12. mája 2003 Ministerstvo obrany Slovenskej republiky obdržalo pozvanie Poľskej republiky na pôsobenie v mnohonárodnej divízii v rámci stabilizačných síl v Irackej republike (v prílohe).

Z územného hľadiska bude poľský kontingent pôsobiť v stredno-južnom Iraku – v oblasti medzi Bagdadom a Basrou. Vzhľadom na skutočnosť, že v dosiahnuteľnej vzdialenosti od pôsobenia jednotky bude mať Slovenská republika diplomatické zastúpenie (Kuwait City a Bagdad) a v tejto oblasti sa nachádza i ťažisko priemyselných infraštruktúr

krajiny je pôsobenie slovenskej ženijnej jednotky v súlade so zahraničnopolitickými aj hospodárskymi záujmami Slovenskej republiky. Významným argumentom pre túto oblasť je i prítomnosť slovenskej menšiny. Slovenská republika sa na operácii zúčastní ženijnou jednotkou ozbrojených síl Slovenskej republiky v počte do 85 osôb. Hlavnou úlohou ženijnej roty ozbrojených síl Slovenskej republiky bude odminovanie a odstraňovanie nástražných systémov na plochách a cestných komunikáciách. Začatie plnenia úloh sa vzhľadom na časovú náročnosť zabezpečenia potrebnej techniky a materiálu predpokladá v auguste 2003.

Účasť ozbrojených síl Slovenskej republiky v rámci stabilizačných síl má zároveň značný vojensko-politický význam. Rozhodnutie Slovenskej republiky pôsobiť v divízii pod poľským velením je v súlade s niekoľkoročným úsilím Slovenskej republiky vytvárať úzku vojenskú spoluprácu s našimi budúcimi spojencami v NATO a zároveň s politicky aj vojensky najvýznamnejším členom Vyšehradskeho zoskupenia. Vzhľadom na to, že všetky tri vedúce krajiny operácie sú členmi NATO bude operácia prebiehať podľa štandardných operačných postupov používaných v NATO. Pôsobenie slovenskej ženijnej jednotky tak prinesie cenné skúsenosti aj z tejto oblasti. Zároveň, prípadnou účasťou slovenských dôstojníkov na veliteľských pozíciách získajú ozbrojené sily SR i skúsených odborníkov pre riadenie operácií v zahraničí.

Aktívna účasť v rodiacich sa mnohonárodných stabilizačných silách nadväzuje na doterajšie medzinárodné postoje Slovenskej republiky a ďalej posilní pozíciu našej krajiny, ktorej hospodárske záujmy v Iraku majú tak svoju históriu (štátny dlh), ako aj perspektívu v podobe účasti na obnove štátu.

B. Súčasný stav pripravenosti ženijnej roty.

V súčasnosti je vytvorená organizačná štruktúra ženijnej roty a z databázy príslušníkov ozbrojených síl Slovenskej republiky boli vybraní formou výberového konania príslušníci vhodní na pôsobenie v operácii.

V súvislosti s prípravou vyslania ženijnej roty vydal náčelník generálneho štábu ozbrojených síl Slovenskej republiky *Predbežné nariadenie na výstavbu a prípravu ženijnej jednotky pre operáciu mimo územia Slovenskej republiky* s opatreniami, ktoré je možné vykonať a majú minimálny finančný dopad. V rámci tohto nariadenia boli v apríli 2003 vykonané psychodiagnostické vyšetrenia u príslušníkov zaradených do užšieho výberu, lekárske vyšetrenia a prvá vakcinácia. V máji 2003 bola vykonaná spoločná príprava jednotky a v rámci existujúcich finančných prostriedkov bola začatá príprava techniky. Objem finančných prostriedkov vyčleniteľných na výrobu a opravu techniky však nezabezpečí prípravu v celom rozsahu. Táto skutočnosť sa týka najmä zabezpečenia logistickej podpory, ktorá je životne dôležitá pre fungovanie jednotky v priestore pôsobenia.

Vytvorenie logistickej podpory predpokladaného nasadenia ženijnej jednotky je časovo limitované faktorom vyčlenenia finančných prostriedkov na zabezpečenie akvizície tovarov a služieb. Na základe schválenia vyslania ženijnej jednotky vládou Slovenskej republiky sa začne obstarávanie materiálu v súlade so zákonom č. 263/1999 o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov.

C. Finančné náklady vyslania a pôsobenia ženijnej jednotky ozbrojených síl Slovenskej republiky v Irackej republike.

Finančné náklady nasadenia ženijnej roty sú kalkulované za medzičasom naplneného predpokladu stiahnutia jednotky radiačnej, chemickej a biologickej ochrany ozbrojených síl Slovenskej republiky z Irackej republiky a využitia časti techniky, prostriedkov a materiálu na vybudovanie ženijnej roty. Na výstavbu, vyslanie a pobyt ženijnej jednotky ozbrojených síl SR do Iraku je potrebné v roku 2003 vyčleniť finančné prostriedky v celkovej výške **314 085 000,- Sk**.

Z toho na jednotlivé položky:

<input type="checkbox"/> Doplňovanie a rozmiestňovanie personálu	50 625 000,- Sk
<input type="checkbox"/> Vyzbrojovanie	59 000 000,- Sk
<input type="checkbox"/> Výcvik	42 000 000,- Sk
<input type="checkbox"/> Udržiavanie	162 460 000,- Sk

Na uhradenie týchto finančných prostriedkov je možné využiť finančné prostriedky vo výške **108 995 000,- Sk**, ktoré boli určené pre jednotku radiačnej, chemickej a biologickej ochrany ozbrojených síl SR a neboli vyčerpané z dôvodu ukončenia činnosti tejto jednotky v máji 2003. Zostávajúce finančné prostriedky budú čerpané z rozpočtu Ministerstva obrany SR.

D. Právne súvislosti

Podľa článku 119 písm. o) Ústavy Slovenskej republiky vláda rozhoduje v zbere o vyslaní ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky na účel humanitárnej pomoci, vojenských cvičení alebo mierových pozorovateľských misií, o súhlase s prítomnosťou zahraničných ozbrojených síl na území Slovenskej republiky na účel humanitárnej pomoci, vojenských cvičení alebo mierových pozorovateľských misií, o súhlase s prechodom zahraničných ozbrojených síl cez územie Slovenskej republiky.

Ďalej podľa článku 119 písm. p) Ústavy Slovenskej republiky vláda rozhoduje aj o vyslaní ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky, ak ide o plnenie záväzkov z medzinárodných zmlúv o spoločnej obrane proti napadnutiu, a to najdlhšie po dobu 60 dní; toto rozhodnutie vláda bezodkladne oznámi Národnej rade Slovenskej republiky.

Vzhľadom na to, že vyslanie ženijnej jednotky ozbrojených síl Slovenskej republiky do Irackej republiky nepodlieha vysielaniu podľa uvedených ustanovení, musí sa uplatniť ustanovenie článku 86 písm. k) Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého do pôsobnosti Národnej rady Slovenskej republiky patrí vysloviť súhlas na vyslanie ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky, ak nejde o prípad uvedený v článku 119 písm. p).

Z medzinárodno právneho hľadiska je vyslanie ženijnej jednotky ozbrojených síl SR do Iraku v súlade s rezolúciami Bezpečnostnej rady OSN č. 1472 (2003) a najmä 1483 (2003), ktoré vyzývajú členské štáty OSN na pomoc pri obnove a rekonštrukcii Iraku.

Vzhľadom na to, že ženijná jednotka ozbrojených síl Slovenskej republiky bude tvoriť súčasť poľského kontingentu, je potrebné pred vyslaním ozbrojených síl Slovenskej republiky do zahraničia uzatvoriť medzi Ministerstvom obrany Slovenskej republiky a Ministerstvom národnej obrany Poľskej republiky dohodu o vytvorení a postavení spoločného slovensko – poľského kontingentu. Obsahom dohody bude stanovenie základných cieľov a podmienok fungovania spoločnej jednotky, zloženie a príprava jednotky, organizácie velenia, logistické

zabezpečenie a pod. Na rozpracovanie jednotlivých detailov základnej dohody bude potrebné, následne, po uzatvorení dohody, spracovať technickú dohodu.

Právnym základom vstupu, prítomnosti a pôsobenia príslušníkov ozbrojených síl Slovenskej republiky na území prijímajúceho štátu je zmluva o postavení ozbrojených síl, ktorá je štandardnou medzinárodnou zmluvou uzatváranou medzi vládou vysielajúceho a vládou prijímajúceho štátu. Vzhľadom na fakt, že Irak je v súčasnosti pod okupačnou správou, bude táto zmluva uzatvorená s Dočasnou koalíčnou správou alebo s krajinou zodpovednou za správu oblasti, v ktorej bude pôsobiť ženíjná jednotka ozbrojených síl SR.